

sals, bíblies i antífonesis "que vocant omnia bona" treballats paciençadament en la pau del cenobi, recopilaven les oracions, les efemèrides i tradicions de la terra i l'esmortificada cultura d'aquells temps clàssics que ben aviat havien de refèixer per a no morir mai més. En ella havien d'inspirar-se precisament els destructors de la teva hegemonia. En el teu arxiu s'hi guardaven les actes de donacions i els privilegis dels reis i dels Sants Pares. Res no hi havia més poderós que tu a l'Empordà. Les teves terres s'estenien més enllà dels límits de lo comprensible. La mar que les besava era teva. També els homes, i les dones, i bestiar, i cases, i castells al teu feu.

Mantes voltes des ma infantesa he pujat a les teves altures desolades, com cadàver de rei poderós que conserva encara els signes de sa investidura, i he gosat en sentir-me recullit al redós de les velles parets amb la imaginació encesa per les més belles històries del teu passat.

Avui jeus en l'abandó dels grans. La teva corpora ossuda i formidable palesa adhuc als més ignorants qui fou el gegant abatut en l'austerà muntanya de Verdera.

Més tu, vell monestir empordanès, ets immortal.

PREFACI

PRECEDENTS DE LES FUNDACIONS
RELIGIOSES EN L'EDAT MITJANA

EVOCACIÓ DE SA GRANDESA

Així com la tradició castellana recull i enlaira fins als límits de l'inverssemblança la figura cavalleresca del Cid, i l'Europa occidental segueix en els segles XII i XIII la corrent d'admiració oriental popularitzant i bastint de tota mena d'excel·lències l'ombra llegendaria del rei de Macedònia, Alexandre, ocupant-se d'aquestos per sonatges l'imaginació exuberant de la muse popular i recullint-se després en la culta Literatura i fins en l'Història, la tradició medieval del nostre Empordà, com de gran part de Catalunya i del Roselló s'associà a aquesta afeció pels grans herois endegadors de pobles.

La feconda terra empordanesa estava ben preparada per a rebre en el seu si la gran epopeia medieval; tenia infiltrada en l'esperit dels seus homes una alta concepció de la vida, fruit saborós que aportaren les races privilegiades que vingueren a nostra terra. La tradició hel·lènica, sadollada de poesia; el seu art eternalment jovent; el sentiment de llibertat i fins la seva parla cadenciosa influïren a bastament en la població autòctona de l'Empordà. Les influències ètniques dels pobles s'arripen a la terra amb l'eficàcia de les arrels del roure. Ni la tramuntana ni el pas dels segles de poca vi-